

Lei-Document 40

1 S E P T E M B E R 2 0 1 4

LeiDocument is een uitgave van de Leido Academy

1 INLEIDING

Na de omvangrijke nieuwsbrief over de beleidsregel doelmatigheid hierbij een nummer van een zeer bescheiden omvang. Het belangrijkste punt is een aanvullende oproep aan iedereen die daarmee te maken heeft dan wel graag in aanraking wil komen, met betrekking tot een landelijke werkgroep die de mogelijke vorming van zgn. Regionale Associate Colleges onder de loep gaat nemen. We weten dat er diverse regio's op het Ad-vinkentouw zitten... dus laat men zich maar aanmelden...

2 INHOUD

1 Inleiding	1
2 Inhoud	1
3 Dag van de Beroepskolom	1
4 Regionale Associate Colleges - werkgroep	1
5 Studievoorschot voor Ad'ers die nu beginnen	3
6 Taalzaken n.a.v. beleidsregel doelmatigheid	4
7 Onderzoek naar bekendheid Europese 'instrumenten' voor het beroepsonderwijs	4

3 DAG VAN DE BEROEPSKOLOM

Naar aanleiding van een vraag dienaangaande: De Dag van de Beroepskolom kent aan het eind van de dag een sessie waarin wordt bekeken hoe een landelijke overleggroep tot stand kan komen voor de komende tijd, rond de ontwikkelingen bij de doorstroom mbo-hbo. Maar... deelnemen aan de DvdB betekent niet een automatisch lidmaatschap van deze groep... U mag alles zelf beslissen...

4 REGIONALE ASSOCIATE COLLEGES – OPROEP VOOR WERKGROEP

Er is voor de zomervakantie een oproep uitgegaan voor leden van een landelijke werkgroep, met als opdracht te bezien welke mogelijkheden er zijn om de Ad via meerdere Regionale Associate Colleges (zoals de Rotterdam Academy) in de Nederlandse onderwijsmarkt te gaan zetten. Hierbij een tweede oproep. We hebben al een aantal leden voor de werkgroep maar er valt te constateren dat juist in de afgelopen maanden de belangstelling voor het RAC-concept sterk aan het groeien is en het kwartje voor de Ad-mogelijkheden links en rechts aan het vallen is... dus...

Voor de goede orde nog even een paar algemene kenmerken van een Regionaal Associate College – zoals deze er is in Rotterdam is, onder de naam Rotterdam Academy (die uit z'n voegen aan het barsten is en nieuwe onderkomens betreft):

- Het is een onderdeel van de hogeschool (Academie, School, College, afdeling...);
- In het RAC zijn alle Ad's van de hogeschool organisatorisch ondergebracht;
- Een RAC kent een eigen managementstructuur, met aan de ene kant een directe lijn naar het CvB en aan de andere kant contacten met het management van de Bachelors waartoe de Ad's behoren (en ook eventuele verwante bacheloropleidingen), nodig voor alle formele en wettelijke zaken – inclusief de doorstroom met een Ad (lopend van naadloos naar het gebruik van een brugprogramma van maximaal 30 studiepunten);
- In het RAC participeren mbo-instellingen in de regio. Die participatie is gebaseerd op afspraken die door de betrokken CvB's in een convenant zijn vastgelegd – en daarbij behoeft geen gebruik te zijn gemaakt van de formele samenwerkingsovereenkomst (maar het mag wel voor Ad's die op basis van het zgn. format B worden vormgegeven);

- De basis voor een Ad-programma is de vormgeving van een doorlopende beroepsgerichte leerlijn van mbo-4 naar de Ad, vooral terug te vinden in afstemming rond de arbeidsmarkt-relevantie en de samenwerking met het regionale werkveld en andere partijen (gemeentes, provincie). Uiteraard kunnen – afhankelijk van het type Ad – allerlei ‘soorten’ studenten bij een Ad instromen.

Doelgroepen en soorten RAC's

Er kunnen verschillende doelgroepen zijn voor een RAC. In Rotterdam ligt het zwaartepunt bij de voltijdse Ad's, voor instromende mbo'ers en andere groepen (de havo-instroom is aan het groeien!), met daarnaast een aantal duale en deeltijdse varianten. Tevens ligt de focus, gelet op de populatie in Rotterdam en de noodzaak om meer mbo'ers te laten doorgroeien naar een hoger niveau, op het voorbereiden van Ad'ers op de arbeidsmarkt – hoewel toch ook een derde van de studenten meteen aan het resterend programma voor de Bachelor begint.

RAC als opstap

Maar een RAC kan ook - vanuit de mogelijkheden die een zelfstandige positie biedt – voor een substantieel deel gericht zijn op het faciliteren van studenten die juist de Ad als een eerste stap binnen het hoger onderwijs zien (al was het maar vanwege de financiële ‘voordelen’). Zij moeten in een evenwichtige situatie binnen de Ad de keuze krijgen om daarmee aan het werk te gaan of door te studeren. Dus de RAC is daarmee een kruising van de Rotterdamse aanpak en de wijze waarop Bachelors in principe worden ingericht.

Duale RAC's

Vervolgens zal het type RAC dat vooral mogelijkheden biedt voor duale studenten, ook nog ergens een plek moeten krijgen. Er zullen steeds meer jongeren zijn die best werk en studie willen combineren – als de werkplekken er zijn. Ze verdienen daarbij een bepaald inkomen om tevens de studie te kunnen betalen – zonder naar de bank te hoeven gaan onder het regime van het ‘studievoorschot’. Bovendien zien bedrijven meer en meer dat het scholingsbudget ook maar een keer kan worden uitgegeven, en als via een duale Ad jonge mensen kunnen worden binnengehaald zonder veel aanvullende private maatwerkscholing (en zonder een eigen bedrijfsacademie te hoeven beginnen), is die aanpak veel efficiënter.

Een paar aspecten van deze aanpak:

- Doorlopende leerlijn voor de component rond praktijkleren in het mbo en hbo (bpv en duale beroepscomponent);
- Aansluiten waar mogelijk op BBL-routes in het mbo;
- Combineren van bestanden van bedrijven, in het mbo en hbo, voor alle praktijkonderdelen;
- Koppelen van teams voor de werkbegeleiding;
- Invullen van mbo-keuzedelen (vanaf 2016) met het oog op de duale doorstroom;
- Inspelen op bijbaantjes van mbo'ers en havisten, met oog voor ‘ondernemerschap’.

RAC's voor werkenden

Daarnaast moet ook het concept voor een RAC dat zich specifiek richt op werkenden, nog meer van de grond komen, zeker bij hogescholen die veel met deeltijd doen. Er zijn veel mensen die in het verleden een mbo-opleiding hebben afgerond en vervolgens zijn doorgegroeid naar een functie op een hoger niveau. Die willen graag hun werkervaring met bijbehorende competenties omzetten in een erkend formeel diploma, om de kansen op een flexibele doorstroom naar andere, nieuwe functies te vergroten.

Een aantal zaken die hierbij een rol kunnen spelen, betreffende de samenwerking mbo-hbo:

- Bij hbo-opleidingen met een Ad – en waarbij de functieniveaus voor mbo- Ad en Bachelor behoorlijk ‘verticaal’ geordend zijn – gaat het veelal om een concept waarbij sprake is van een ‘2+2’-model; daarbij haalt de student altijd eerst de Ad alvorens eventueel verder te gaan;

- Het eerste jaar kan, in een grote regio, bij een mbo-instelling worden verzorgd; het tweede jaar kan worden ingevuld met 'blended learning';
- Er is een uitstekend toe te passen EVC-systeem, om persoonlijke leerroutes mogelijk te maken voor studenten.

Uiteraard moeten we even afwachten wat de beleidsreactie van de overheid op de adviezen van de Commissie Rinnooy Kan in petto heeft voor onderwijs voor werkenden – maar ongetwijfeld zullen daarin aanknopingspunten voor een dergelijk RAC te vinden zijn.

En...

De hierboven genoemde types kunnen best in eenzelfde RAC terug te vinden zijn. Maar het kan ook zo zijn dat hogescholen in een regio afspraken maken ten aanzien van differentiatie per type. Voor de goede orde moet worden gemeld dat niet bij elke hbo-opleiding een Ad past (mogelijk wel een Hoger Bedrijfsdiploma, maar dat is een ander verhaal). Daarnaast zal in de discussies over de vormgeving van RAC's ook aandacht moeten zijn voor de wijze waarop in deze gevallen de doorstroom naar de Bachelor, direct dan wel indirect, vorm moet kunnen krijgen. Zeker de Ad'ers die pas na een aantal jaren opgaan voor een Bachelor – werkend vooral – zullen gebaat zijn bij een zo flexibel mogelijke invulling van het resterende programma daarvoor. Kunnen de bekostigde hogescholen daarop inspelen of wordt dit een markt voor de private instellingen?

Aanmelding voor de RAC-werkgroep

Als u zich aangesproken voelt door deze ontwikkeling of als uw hogeschool bezig is met het schrijven van een plan van aanpak voor een RAC, in een bepaalde vorm, dan willen we u uitnodigen voor de werkgroep die er vanaf oktober mee aan de slag gaat. Dat wil zeggen dat met deze groep de mogelijkheden voor het opzetten van een landelijk netwerk voor scholen met een (toekomstige) RAC onder hun dak zal worden afgetast, met medeneming van de opgedane ervaringen in Rotterdam, de ontwikkelingen rond de aansluiting mbo-hbo, de doelmatigheidsregeling voor het hbo, de plannen voor meer flexibilisering van het onderwijs voor werkenden en... waar relevant ook de wijze waarop in andere landen met dergelijke instituten wordt gewerkt (denk aan de Community Colleges in de VS). Bovendien wordt op dit moment onderzocht in hoeverre een RAC past in het instellingsbeleid van een aantal hogescholen.

Een mailtje naar info@leido.nl is voldoende. Medio september maken we de stand van zaken op en laten we weten wanneer de eerste bijeenkomst is.

5 STUDIEVOORSCHOT EN AD'ERS DIE NU BEGINNEN

Er zijn de afgelopen maanden vragen binnengekomen over de gevolgen van de invoering van het studievoorschot (in de wandelgangen: het leenstelsel...) voor degenen die dit jaar aan een Ad beginnen (of vorige jaren zijn gestart) en na het behalen ervan direct dan wel indirect de Bachelorgraad willen gaan behalen.

Na overleg met OCW hierbij het geruststellende bericht, met een aantal aspecten op een rijtje – dus voor degenen die al zijn gestart of nu met een Ad beginnen:

- Het is zo dat Ad'ers en Bachelors zich allemaal mogen beschouwen als een student die staat ingeschreven bij een hbo-opleiding; de status van Ad'er dan wel Bachelor is een afgeleide van die van het student-zijn.
- Een Ad'er die overstapt naar het Bachelorprogramma om daarvan de graad te behalen, blijft derhalve de status van student binnen die opleiding behouden. Er is geen sprake van een situatie waarbij die Ad'er dan pas aan een hbo-opleiding begint – dat was al het geval op het moment dat hij/zij met de Ad begon. Het gaat bij die overstap om een (interne) switch binnen de opleiding - en daarmee valt deze persoon niet onder de regeling van het studievoorschot.
- De Ad'er die aan de studie is begonnen, uiterlijk het nu startende studiejaar, kan derhalve de overstap naar het Bachelorprogramma direct dan wel indirect (na een of meer jaren) maken. Hij/zij blijft daarmee onder de stufi-regeling vallen, met behoud van de basisbeurs.
- Maar er gelden dus wel een paar zaken voor het krijgen van een gift dan wel het terugbetalen van de stufi. Voor de goede orde:

- Iemand die de Ad behaalt met stufi, kan maximaal twee jaar daarvan laten omzetten in een gift, op eigen verzoek;
- Om de volledige vier jaar om te kunnen laten zetten in een gift, dient het Bachelordiploma binnen tien jaar te zijn behaald.

Dat laatste punt is van onder meer van belang voor degenen die meer dan twee jaar over de Ad hebben gedaan, en dus maar twee jaar krijgen omgezet in een gift. Willen ze dat ook laten doen met de rest van de ingezette jaren, moeten ze niet te lang wachten met het doen van de Bachelor...

6 TAALZAKEN N.A.V. BELEIDSREGEL

In de nieuwsbrief over de beleidsregel doelmatigheid hebben we aan het eind daarvan gevraagd hoe het nu eigenlijk zit met een aantal taalkundige zaken. Met dank aan de reageerders hierbij een paar aanvullende opmerkingen:

- De officiële schrijfwijze (Groene Boekje, Van Dale) is 'bachelor' en daarmee is het ook 'bacheloropleiding'. De WHW spreekt evenwel over de graad Bachelor, en daarom zou je ook kunnen gebruiken: Bacheloropleiding.
- In het geval van het gebruik van een Engelse woorden die bestaan uit twee delen, zoals 'fair trade', 'joint degree' en 'Associate degree', wordt in een samenstelling alles aan elkaar geschreven. Dus: 'fairtradehandel', 'jointdegreepopleiding' en 'Associatedegreeprogramma'. Het is dan wel toegestaan om verbindingsstreepjes te gebruiken, als daarmee kan worden voorkomen dat het woord 'onleesbaar' wordt. Daarbij wordt het bijvoorbeeld 'fair-tradehandel', 'joint-degreepopleiding' en 'Associate-degreeprogramma' (en als je denkt dat men in de laatste samenstelling 'de greep' gaat lezen, kun je ook Associate-degree-programma gebruiken; maar of dat dan wel weer 'mooi' oogt...).
- Het gaat in ieder geval om consequent gebruik van de taalregels. Dat zou betekenen dat het naast 'bacheloropleiding' ook 'associate-degreeprogramma' dient te zijn. Dat is overigens juridisch gezien geen enkel probleem...

7 ONDERZOEK NAAR BEKENDHEID ONTWIKKELINGEN ROND 'EU-INSTRUMENTEN'

Het is iedereen die op een of andere wijze met het beroepsonderwijs te maken heeft, wel bekend zijn dat er op Europees niveau (eigenlijk de landen van de EU en veel andere landen die in de loop der jaren zijn aangehaakt) getracht wordt om het verzorgen van dat onderwijs te 'harmoniseren'. Dat gebeurt vooral in het kader van het streven naar meer mobiliteit, niet alleen tijdens de studie maar ook voor anderen die elders aan de slag willen – en daarvoor gebruik willen, kunnen en vaak moeten maken van de noodzakelijke onderwijsbewijzen. Er is vrijheid van verkeer voor 'arbeid', maar toch heeft elk land uit traditie een eigen onderwijssysteem. Er worden eisen gesteld aan het mogen uitoefenen van bepaalde beroepen en men kent allerlei kaders voor zaken als kwaliteitsborging, niveaubepaling en erkennen van verworven competenties.

Zeker na de invoering van de Bachelor-Master-structuur voor het hoger onderwijs (HE, Higher Education) en de verwoede pogingen die zijn en worden gedaan voor het mbo (VET, Vocational Education and Training) heeft de Europe Commissie veel energie, geld, menskracht en projectkracht gestoken in het van de grond krijgen van allerlei instrumenten voor de stroomlijning van de nationale systemen. Soms gaat het behoorlijk tot zeer goed, zoals met studiepunten in het HE, met de ECTS, maar veelal lukt het niet op grote schaal of is er kennelijk een nog langere adem nodig, zoals met ECVET, pendant van de ECTS voor VET. Zo zijn er meer voorbeelden te geven. Maar... helpt dit allemaal? Goede vraag, maar daaraan voorafgaande is het van belang een goed beeld te krijgen van de bekendheid van dergelijke instrumenten onder de doelgroepen. Het is wellicht net zoiets als we hier met de Associate degree: Als men ervoor hoort en weet wat de voordelen ervan zijn, dan komt de vraag en het aanbod vanzelf wel een keer op gang...

Om die bekendheid te meten is recentelijk in opdracht van de Europese Commissie onderzoek gedaan naar in hoeverre 'men' op de hoogte is van wat er is en wat het is. De uitkomst is dat er

nog wel wat werk aan de winkel is – plus dat men wellicht prioriteiten moet gaan stellen door beter in gaten te houden wat het doel van elk instrument is. Dan kan blijken dat het beter is om niet op alle paarden tegelijkertijd te wedden.

We geven hier het artikel dat over dit onderzoek op de website van Nether stond (Nether is de lobby-organisatie van o.a. de VSNU, Vereniging Hogescholen en MBO Raad, gevestigd in Brussel). Daarbij is gebruikt gemaakt van een verslag van het seminar dat onlangs over de instrumenten – ondergebracht in de zgn. European Area of Skills and Qualifications – in Brussel is gehouden.

Bent u bekend met instrumenten als EQF, ECTS en ECVET? De huidige kwalificatieraamwerken en kwaliteitszorgsystemen zijn bij de gemiddelde burger nog niet breed bekend. Dit blijkt onder meer uit een Eurobarometer enquête en een publieke consultatie over de *European Area of Skills and Qualifications* (EASQ). Daarnaast zijn de huidige initiatieven niet goed afgestemd op ontwikkelingen op het gebied van digitaal leren en internationalisering.

De resultaten van de enquête en van de publieke consultatie werden tijdens een EASQ conferentie toegelicht. De conferentie werd geopend door Jonathan Hill, *deputy head of cabinet* van Europees commissaris voor Onderwijs Androulla Vassiliou. Hij gaf namens Vassiliou aan dat om de EASQ verder te brengen en de huidige kwalificatieraamwerken, kwaliteitszorgsystemen en andere instrumenten goed te laten functioneren, er vijf zaken moeten gebeuren:

- *Step up the pace;*
- *Coherence and simplification;*
- *We need more flexibility and we need to take down existing barriers;*
- *New opportunities (internationalisation and learning via ICT);*
- *Ensure that education focuses on the individual, bring policies closer to learners, teachers, etc.*

Xavier Prats-Monné, plaatsvervangend directeur-generaal bij DG EAC, liet de resultaten zien van de enquête en de consultatie. Hieruit blijkt onder andere dat:

- implementatie van het EQF en ECVET gaat te langzaam en er zijn te veel obstakels om onderwijs- en arbeidsmobiliteit mogelijk te maken.
- de huidige instrumenten niet voldoende bekend en duidelijk zijn. Zo geeft slechts 9% van de 28.000 ondervraagden aan dat ze het EQF kennen en weet op welke EQF niveau hij of zij is ingeschaald;
- 95% is van mening dat vaardigheden buiten formeel onderwijs kunnen worden opgedaan, vooral als het gaat om een vreemde taal aanleren en vaardigheden die in verschillende banen kunnen worden gebruikt;
- nog maar 6% van de ondervraagden heeft ooit in een andere lidstaat gestudeerd, 4% een stage gedaan in een andere lidstaat en 12% gewerkt in een andere lidstaat;
- 48% van de geënquêteerden aangeeft dat een gezamenlijke definitie van de *unit learning outcomes* en *credits* (ECTS en ECVET) wenselijk zou zijn;
- respondenten vragen om meer nadruk op onderwijs en opleiding en op wat er geleerd wordt dan op het aantal uren dat er les wordt gegeven;
- de wederzijdse erkenning van kwalificaties tussen de EU en derde landen breed wordt ondersteund.

In algemene zin blijkt uit de consultatie dat de EASQ sterk verankerd moet worden in de Europa 2020 strategie, dat de focus zou moeten liggen op de eindgebruiker en het individu en dat er aan gewerkt moeten worden om de instrumenten eenvoudig in het gebruik te laten zijn.

Zodra een nieuwe Europees commissaris voor Onderwijs is aangetreden is de verwachting dat de Europese Commissie begin 2015 een mededeling over de EASQ zal lanceren.